

погодитися. Адже сучасний стан Державної пенітенціарної служби не спроможний належним чином здійснювати виправлення та реоціалізацію засуджених, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Поступові та постійні зміни в умовах відбування покарань, на мою думку, дадуть ті необхідні результати, яких потребують як самі засуджені, так і суспільство в цілому.

Але не зважаючи на великі здобутки прогресивної системи відбування покарань у багатьох країнах, Державна пенітенціарна служба України поки ігнорує останню. У сучасному кримінально-виконавчому законодавстві, прогресивна система відбування покарань не закріплена на законодавчому рівні.

Відповідно до вищезазначеного, вважаю за необхідне звернути увагу Державну пенітенціарну службу України, на закріплення прогресивної системи відбування покарань на законодавчому рівні. А щодо самого процесу реалізації, то звісно, це також має бути врегульовано в підзаконних нормативно – правових актах.

Список використаних джерел:

1. Трубников В.М. Прогресивна система відбування покарання як принцип кримінально – виконавчої політики України/ В.М. Трубников// Вісн. харк. нац. універс. ім. В.Н. Каразіна. Сер. «Право». – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – Вип. 1(2). – С. 6-15
2. Трубников В.М., Філонов В.П., Фролов А.І. Уголовно – исполнительное право Украины: Учебн./ В.М. Трубников, В.П. Філонов, А.І. Фролов. – Донецьк: ДИВД МВД Украины, 1999. – 640 с.

Яковчук М.Ю.

студент,

Науковий керівник: Давидович І.І.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права та кримінології,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЯК ВИД ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Довічне позбавлення волі є одним з видів кримінальних покарань, передбачених статтею 51 Кримінального кодексу України (далі – КК) та найвищою мірою покарання в Україні, що прийшла на заміну смертній карі.

Відповідно до ч. 1 ст. 64 КК України: «Довічне позбавлення волі встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених цим Кодексом, якщо суд не вважає за можливе застосовувати позбавлення волі на певний строк».

Чинний КК України не дає визначення поняттю довічного позбавлення волі. Виходячи зі змісту положення ст.ст. 50, 63, 64 КК України, можна зробити висновок, що довічне позбавлення волі є заходом примусу, який застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні умисного особливо тяжкого злочину, і полягає у позитивній ізоляції засудженого від суспільства та поміщенні його до спеціально призначених для цього кримінально-виконавчих установ.

Хоча досліджуваний вид покарання і називається довічним позбавленням волі, це зовсім не означає, що засуджена до нього особа в усіх без винятку випадках повинна його відбувати до кінця свого життя. Тобто, довічний характер даного покарання не є абсолютним, оскільки у передбачених законом випадках можлива його заміна іншим видом покарання. Так, ч. 2 ст. 87 КК України встановлює, що актом помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі строком не менш як 25 років. Можлива заміна довічного позбавлення волі іншим видом покарання і судом. Заміняється довічне позбавлення волі іншим видом покарання і тоді, коли санкція статті, за якою була засуджена особа, уже не передбачає такого покарання (ч. 3 ст. 74 КК України).

Відповідно до ч. 2 ст. 64 КК України: «Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочин у віці до 18 років і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були в стані вагітності під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку».

Варто зазначити, що цей список не є вичерпним. Так, у ч. 3 ст. 43 КК України передбачено, що особа, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності вчинила злочин, що передбачений частиною другою цієї статті не може бути засуджена до довічного позбавлення волі.

У ч. 4 ст. 49 та ч. 5 ст. 80 КК України зазначається, що якщо суд не визнає за можливе застосувати до особи, засудженої до довічного позбавлення волі, давність виконання обвинувального вироку, то це покарання замінюється позбавленням волі на певний строк.

За наявності обставин, передбачених у ст. 69-1 КК України, а також, якщо особа засуджується за готування до злочину чи замах на злочин, за який санкцією відповідної статті (частини статті) Особливої частини КК України у якості найсуворішого виду покарання передбачено довічне позбавлення волі, то за загальним правилом положення ч.ч. 2, 3 ст. 68 та 69-1 КК України при призначенні покарання такій особі не застосовуються. На цьому наголошується в абз. 2 п. 6-1 та абз. 2 п. 6-2 ППВСУ № 7 від 24 жовтня 2003 р.: «Цей вид покарання є таким, що виключає можливість визначення його половини чи двох третин». Однак, із цього правила Пленум робить виняток – при призначенні покарання особам, яким, відповідно до ч. 2 ст. 64 КК України, довічне позбавлення волі не може призначатись, положення ч.ч. 2, 3 ст. 68 та ст. 69-1 КК України застосовуються; при цьому найбільш суворим видом покарання, що є орієнтиром для їх застосування виступає позбавлення волі на певний строк в межах санкції відповідної статті (частини статті) Особливої частини КК України [1, с. 17].

Дуже просто вийшли із ситуації законодавці інших держав: вони просто зробили виняток для довічного позбавлення волі. Наприклад, у § 3 ст. 38 КК Польщі вказано: якщо закон передбачає зменшення верхньої межі встановленої санкції, то довічне позбавлення волі замінюється позбавленням волі на строк 25 років. У КК Бельгії (статті 79 і 80) застосовано дещо інший підхід: за наявності пом'якшуючих обставин довічне тюремне ув'язнення замінюється тюремним ув'язненням на строк від 20 до 30 років. Статті 55 і 58 КК Болгарії передбачають: при вчиненні замаху суд замінює довічне ув'язнення позбавленням волі на строк від 15 до 20 років. Згідно зі ст. 81 КК

Молдови, ст. 56 КК Грузії, ст. 67 КК Білорусі довічне ув'язнення не може бути призначене за готування до злочину і за замах на злочин.

Отже, положення частин 2 і 3 ст. 68 КК України фактично не можуть бути застосовані до такого виду покарання, як довічне позбавлення волі. Тому при призначенні покарання за готування чи замах на злочин, за який передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, «найбільш суворим видом покарання», про яке згадується у частинах 2 і 3 ст. 68 КК України, слід вважати позбавлення волі на певний строк. У зазначених випадках необхідно брати до уваги саме позбавлення волі на певний строк також з тієї причини, що суди фактично не призначають довічне позбавлення волі за готування і замах на злочини, передбачені ст. 112, ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 258, статтями 348, 379, 400, ч. 4 ст. 404, ч. 2 ст. 438, ч. 2 ст. 439, ч. 1 ст. 442, ст. 443 КК України (в окремих випадках призначення довічного позбавлення волі за замах на такі злочини вироки були змінені вищестоящим судом) [2].

Підсумовуючи вищевказане, вважаю за доцільне положення ч. 2 ст. 64 КК України сформулювати наступним чином: «Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочин у віці до 18 років і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були в стані вагітності під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку та у випадках, передбачених частиною третьою статті 43, частинами другою та третьою статті 68, статтею 69-1, частиною четвертою статті 49 та частиною п'ятою статті 80 цього Кодексу».

Список використаних джерел:

1. Давидович І. І. Призначення покарання за незакінчений злочин: проблеми нормативного регулювання/І. І. Давидович // Адвокат. – К.: Експрес-поліграф, 2013, № 4. – С. 14-19.

2. Хавронюк М.І. Покарання за готування до злочину і замах на злочин: парадокси національного Кримінального кодексу, особливо у порівнянні з іноземними [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakonoproekt.org.ua/pokarannya-za-ghotuvannya-do-zlochinu-i-zamakh-na-zlochin-paradoksi.aspx> – Назва з екрана.